

ИНТИМНА ГЕОМЕТРИЈА

(Симон Грабовца: *Конценџрични крујови – изабране и нове њесме, избор и предговор Зоран Ђерић, Орфеус, Нови Сад, 2015*)

Избор из поезије Симона Грабовца, *Конценџрични крујови*, који је сачинио Зоран Ђерић, сабира основне одреднице Грабовчеве поезије. У питању је кратак, сведен, минималистички, рефлексиван стих вишестепених слика, згуснутог значења и рационалног математичко-алгебарског песничког поступка, који подразумева бројчану варијабилност симболичке напетости и поигравања, иронизујући и пародирајући дискурсе моћи (научни, бирократско-правни итд.). Особеност избора је у моменту уврштавања и распоређивања песничких текстова. Приређивач се приликом грађења избора ослањао или трудио да задржи концепт који ће бити иманентан поетичким начелима песника приликом сачињавања збирке. Ђерић се, тако, истовремено трудио да испоштује хронологију песничких збирки и да на формалном устројству уврштених текстуалних јединица, било са насловом или без наслова, као и оне нумеризоване, одслика Грабовчев поетички амблем, систем и логику успостављања песничког рукописа, кроз конструкцију и концепт комбинаторичког слагања песничких текстова.

Приређивачева амбиција се на структуралном плану изградње очитава као напор да се образује једна књига која ће сабирати мноштво песама у непрекидном превирању, дозивању и допуњавању, аутоцитату, песме које ће бити у дијалогу, другим речима, непрекидном циркулисању као враћању свом изворишту. Организација књиге, које се држао и сам приређивач, тиче се Грабовчевих досадашњих организација рукописа – да поједине песме са бројевима упућују на неке друге песме – било из претходних циклуса или збирки – на мотивској, тематској или, напосто, стратешком приступу певања, извесној, условно речено – поетици.

Формална страна избора препознатог у прогресивном увећавању и кретању песничких текстова (106) распоређених у 17 циклуса (осим XIV, XV, XVI и XVII, који имају 4, 7, 3 и 1 дужу песму, број песама у претходним циклусима/круговима саобразан је броју циклуса у којем се песме налазе), односно *крујова*, представљају делање динамичке имагинативности *homo fabera* за геометријским успостављањем облика дрвета – литерарна хортикултура/градинарство како би облик дрвета превео у књижевност, које се чврсто држи своје усправности, своје вертикале као жуђене магистрале у сталном настајању да се, такорећи, носи висина, да се песма, односно, поезија, узвиси. Отуда не чуди што је структура ове књиге индукција крошње, покушај хипертекстуалног уланчавања песама, посредством речи, појма или мотива, где готово свака од уврштених песама представља рукавац, грану или чворно место неке друге или неких других песама које смо читали, читамо или ћемо тек прочитати. Ово је изузетан при-

мер имагинације перманентног кретања, а кретање је – као што је на толико места, аутопоетичким сегментима или стиховима заступљено – преокупација самог песника. Књига тако представља поље комбиновања и преливања песничких текстова које иницира и омогућава различите стратегије читања.

На другом крају вертикале, насупрот узвисивању, њеној симетрији, присутна је линија силажења, тј. инверзност бића лирског субјекта. И док пењање, узвисивање, именује апстраховање, силажење, понирање, именује контемптирање. Ова вертикала носи у себи дијалектику спољашњег и унутрашњег. Дубина освајана радом у сећању, сећањем и кроз сећање, тј. у језику, језиком и кроз језик, илустрована је делатном и динамичком имагинацијом, на више места сликом степеница којима песник бескрајно силази не би ли се поново узвисио: „можда ћу се на крају / концем случаја спусти-ти / до дна бездана / о којем виси / душа“ (XII циклус, песма „3.1.2“). Било да је слика дискретна, готово узредна и неприметна, она делује. Те бескрајне степенице имају спиралну конструкцију шкољке које дозива изолацију бића повученог у себе. Филозофија пужа непогрешиво саопштава пристајање или жељу за самоћом као провокација, отпор и протест против неправди и разних удеса човековог бића, док истовремено машта и призива ониричку, *кријшју рогне куће*. Песничка егзистенција препознаје се у пењању и силажењу. Бивствовање засновано на овој репетитивности је рефрен куплета стихова са непрекидним смењивањима споља и унутра. Будући да језик у себи носи дијалектику отвореног и затвореног – песничким изразом којим отвара и смислом којим затвара – на прагу смо још једног мотива-симбола који фигурира у песмама Симона Грабовца – врата. Сликама кретања, оклевања, сигурности, жеље, искушења, поменута врата воде у и кроз две малочас истицане различите могућности, сугеришући промењеност онога који их отвара, тј. затвара.

На ширем плану гледано, приметно је да су песме и циклуси (превасходно XIV–XVII) организовани у облику дуже фрагментарне песме, поеме, претежно ненасловљених, нумерисаних текстуалних јединица. Дуализам заснован на приближавању и удаљавању, тј. *одмицању*, истиче питање идентитета рефлектовано преласцима кроз сва три грама-тичка лица. Грабовчеве песме често наликују коментару, дидаскалији и фусноти на онтолошки статус поезије. Оне пропитују могућности поезије, њену повлашћену или узалудну, илузорну битност. Перцептивни апарат од кога полази градећи песму, прераста своје базичне особености и сврху и постаје облик интуитивног сазнања. Постмодернистичка скепса да се стварност и осећања обухвате речима, позиционира лирски субјект у стање самосвесног појединца у савременом свету, пред мноштвом, тј. вишком утисака и избора. Чулна стварност са мноштвом сензација опседа лирског субјекта, и та концентрација различитих надражаја, парадоксално га онемогућава да се артикулише песмом и тиме испуни своју функцију. Због тога *реч* за Грабовца има карактер супституционог, гравитног елемента, у материјалном смислу, равноправан предметном свету, као ултимативни доказ да оно о чему се пева још увек *јесће* и да има смисла. Проблематизовање референцијалног потенцијала језика и мотива говора доминантно је у Грабовчевој поезији. Његов стишан поетски говор загладан у себе, ослобођен тираније интерпункције и хијерархије слова, испоставља модеран покушај регулације да се у онтолошки испражњеном свету исти афирмише поступцима аутореференцијалности.

Грабовчева поезија је провокација и критички коментар идеолошким и другим манипулацијама осенчене непосредне друштвене и политичке стварности из које се издвајају обриси свакодневице и малих ствари. Употребом ироније, патетика националне и личне историје бива демистификована. Песник је пропитује и разобличава као конструкцију. Стратегијама (ауто)пародирања реактуализује постмодернистички доживљај њеног краја/границе/смрти, односно краја/границе/смрти метанарација. Мотив „Великог овна“ који се јавља од прве збирке Симона Грабовца, а присутан је у извесној мери и у наредним збиркама, одсликава карактер анимализоване, бестијалне стварности, у овом одређеном случају – (пост)тоталитарног режима. Семантичким преображајима, концепт-сликама језичке ликовности и конкретистичким домишљајима са елиптичном и на моменте надреалистичком, апсурдистичком, заумном, немумом лексиком, постављају песнички субјект у доба симулакрума тотализујуће идеологије и његово напор да се такав механизам ре/де/компонује: „Бацио сам поглед и / свет се разбио у парампарчад“ (XI, „5.1“). *Ован* није само денотат и десигнатор кризе или референца према врсти моћи – што алузивно иде смером Ђогове синтагме: *вунена времена* – већ га треба схватати као ентитет са субверзивном функцијом и иронијском дистанцом у тексту, оваплоћења флексибилности и стабилне архитектуре, на супрот мртвилу вештачке интелигенције. Ован се може разумети као конкретизација одвратности према свакој врсти дехуманизације, артифицијелности и маргине, који су, парадоксално, услови њене симболичке функције. Ован је истодобно анимализован означитељ/алтер-его/лирски субјект који деконструише простор белина/маргина по којима се креће.

Поезија Симона Грабовца је поезија простора, прецизније речено, тражења начина и простора погодног да се успостави поетичка магистрала разгранатог песничког говора, под доминацијом вишестепене слике. Отуда можда, поред пропитивања првотних, примарних елемената и питања почела песме, говора, света, дрво, својом симболиком и тематизацијом, постаје нека врста синтезе, такорећи, пети елемент, на чију динамику успињања и уздизања, али и понирања и укоренивања као инверзног гранања, Грабовац рачуна, опонаша је или се ослања, у зависности од властите делатне, материјалне или динамичне имагинативности: „а да бих се пробудио / потребно је дрво“ (X циклус, песма „1.3.“ упућујем и на песму „3.4. (Круг крошње)“); затим: „да ли је слика дрвета у пољу / знак моје усамљености“, а нешто даље: „И да ли је оно и у песми усамљено“ (XIII, 1.1.).

Полазећи од елементарног у природи, као на пример, оно што је врло присутно и довођено на више места у везу са језиком, говором и песмом уопште – вода и ваздух, и земља и ватра (нешто ређе) са својим прерогативима – Грабовац покушава да представи савремени хаос и супротстави драму свакодневице и појединца: свет и појединца, свет у појединцу и појединца у свету. Зато вода својом безобличношћу и агрегатним стањем, као метафора бога или времена, изједначавана са песничким изразом, представља поље преливања и контемплативни медиј, неисцрпни флуид ониризма и имагинације: „Прво се у речи увлачи вода“, пише Грабовац у песми „Као и обично“, али речи су „као вода / ватра, ваздух, смак“ („Неке речи“); „слично овим речима / тече вода слива се наниже као / песма у поенту, основни / мотив или кључну метафору [...]

можемо да говоримо о њој / али и о њеној симболици. / речима / које се мешају са / камењем и цуре / из ње / (песме) (XII циклус, песма „2.1.5“).

Са праматеријама стваралачка имагинација превазилази облике, а с обзиром да су предодређеног облика и амбивалентни, елементи дају пуну слободу креативном полету маште и њеној динамичности. Њихова поливалентност дозвољава и омогућава је широк распон валоризација, док, рецимо, вода, омогућава фантазмама да створе своје симболе. Поистовећујући речи са праелементима, чишћењем од вишкова говора, или бар од сувишних речи, Грабовач настоји да дође до оних речи/појмова који ће суштински и сврховито говорити о човековој егзистенцији, а истовремено покушати да одговори на проблематичну позицију песника, сврху песништва и њену обнову данас, чак и када је језик ишчашен, некомуникативан, тврд и опор, а слике неповезане, мутне и некохерентне.